

Autoritet og varme øjne: Skal vi sætte flere grænser?

Dorte Ågård og Louise Klinge har med deres pionérforskning sat klasseledelse og relationskompetence på dagsordenen i skoler og gymnasier. De er enige om meget, men sidste år åbenbarede den ophedede debat om pissetårligt opdragede børn og lærers autoritet deres uenigheder. Gymnasieforskning har mødt de to forskere til en samtale om autoritet, kontakt, opdragelse og grænser i klasserummet.

Af **Signe Tonsberg**

”Øhm, jeg skal lige på toilettet.” De fleste lærere kender situationen, hvor en elev smutter ud af klassen til en selvbestaltet *bio-break*. Men er det en menneskeret at gå ud og tisse, når man skal? Eller er det faktisk sundt at lære at behovsudsætte og acceptere, at man ikke må gå på toilettet midt i timen? Og handler toiletbesøg i timerne egentlig om noget helt andet end fyldte, unge blærer?

Det er de to forskere Dorte Ågård og Louise Klinge ikke enige om, kan vi allerede her afsløre. Vi vender tilbage til toiletbesøget senere i artiklen.

Før Dorte Ågård og Louise Klinge begyndte at forske i relationskompetence og klasseledelse, var det ikke begreber, som fyldte særligt meget på danske gymnasier. Det gør de i dag. Blandt andet takket være de to forskeres pionérintsats.

”Jeg talte for nylig med en rektor, som sagde noget i retning af, at ’vi er jo alle sammen enige om, at relationen mellem lærer og elever er noget af det allervigtigste’. Og der tænkte jeg wow! Det blev ikke

sagt for 15 år siden i gymnasie- og ungdomsuddannelsessektoren. I dag er det en selvfølge,” siger Dorte Ågård.

Grænser og dårlig opdragelse

I samme periode er der sket en stor omvæltning i klasserummene. Og lige nu er de to forskere og mange andre i uddannelsessektoren optaget af spørgsmålet: Hvad er der sket med børn og unges opmærksomhed, selvregulering og evne til at koncentrere sig? Det har ført til en fornyet diskussion af, om der er brug for at skrue op for autoritet, tydelighed, grænser og decideret opdragelse i klasserummet – også i gymnasiet.

Men kan vi overhovedet tillade os at reducere problemet til dårligt opdragede børn, utydelige lærere og fesen didaktik? Eller er det, vi oplever lige nu, et symptom på den genneminstitutionalisering, vi har udsat børn og unge for de seneste 30 år, og de skærme, som vi grænseløst har budt velkommen i klasserummene?

De store spørgsmål vil vi på Gymnasieforskning gerne undersøge med

de to forskere, som har sat sig ivrige og smilende ved interviewbordet.

Dorte Ågård er ikke som sådan optaget af grænser, forklarer hun og udtaler ordet lidt vrængende. Men hun er optaget af klasseledelse, og af at vi som gymnasieskole støtter eleverne i at opbygge og styrke deres personlige karakter.

”Vi står med en stor gruppe forvirrede unge mennesker, som har det rigtig dårligt, fordi de ikke kan, hvad vi beder dem om. Vi beder dem om at udvise tålmodighed, opmærksomhed, koncentration og hensyn og vedholdenhed og selvkontrol og mod – men de kan det ikke, fordi de desværre ikke er trænet i det. I nogle årtier har vi syntes, at det at træne de her egenskaber har været det samme som den sorte skole. Men det er livsfærdigheder, som de skal bruge. Så de skal trænes – men af nogle venlige lærere,” forklarer Dorte Ågård.

Louise Klinge supplerer: ”Jeg er fuldstændig enig i, at med den nuværende ramme med 28 elever, som er stuvet sammen i et rum, så er styring helt nød-

Både Dorte Ågård og Louise Klinge har stor faglig og menneskelig respekt for hinanden. De oplever begge to, at det betyder, at de går til debatten og deres fælles uenigheder med en anden nysgerrighed, åben undren og lydhørhed.

Hvis Dorte Ågård kunne ændre Louise Klinges syn på noget, skulle det være, at det kan være aflastende og frigørende for eleverne, at alt ikke handler om dem og deres selvudfoldelse.

"Jeg oplever, at børn og unge i dag har brug for den modsatte bevægelse. Grænser kan være frigørende. Det kan faktisk være dejligt ikke selv at skulle tage ansvar og vide, at 'det her er ikke en mulighed for mig lige nu, for det har min lærer eller mine forældre bestemt,' siger Dorte Ågård.

vendig, hvis det ikke skal blive kaos. Men for mig at se er der et skridt videre, der er vigtigt, fordi vi i langt højere grad skal gøre børn og unge selvregulerede og i stand til også at begå sig i selvstyret læring, som ikke bare kommer den enkelte, men fællesskabet til gavn," siger Louise Klinge og peger på, at lige præcis her har gymnasielærerne en historisk vigtig opgave.

"De skal se sig selv som pionerer med en vigtigere opgave end nogensinde, fordi vi har tilladt unge mennesker at være i sådan et destruktivt genneminstitutionaliseret opvækstmiljø med alt for mange skærme. Heldigvis er deres hjerner plastiske, så de er stadig modtagelige og har mulighed for at styrke deres karakter i forhold til de karakteregenskaber, Dorte nævner, som er så vigtige for resten af deres liv," siger Klinge og understreger vigtigheden af, at lærerne støtter hinanden i opgaven.

PDO var en gratis omgang

Alle de centrale pointer folder vi mere ud om lidt, men lad os lige kort springe tilbage til efteråret 2025, hvor børne- og undervisningsminister Mattias Tesfaye på ny kickstartede debatten om autoritet og grænser i klasserummet med sit selvopfundne begreb PDO – pissetårlig opdragelse. Flere diskussioner blev antændt i det offentlige rum samtidig. Nogle af dem stemplede Louise Klinge og Dorte Ågård ind i.

Hvis vi lige skal begynde med den påståede pissetårlige opdragelse, så kalder Louise Klinge ministerens udmelding for en gratis omgang, fordi han peger fingre ad forældrene i stedet for at tage politisk ansvar. Dorte Ågård mener, at PDO er en unødigt provokerende formulering.

"Jeg bryder mig ikke om PDO-begrebet. Men jeg synes, det er nødvendigt at se på forældrenes og lærernes rolle, selvforstå-

else og autoritetsfølelse i den her svære opgave," siger hun.

De efterfølgende debatter blandt fagfolk både i medierne og på LinkedIn åbenbarede, at der er meget, som Klinge og Ågård er uenige om her, selvom de forsker i det samme felt og trækker på mange af de samme teoretikere.

"Vi startede det samme sted," siger Dorte Ågård og lader sine håndflader mødes foran sig, "og så har vi gjort sådan her i vores teoretiske grundlag og vores tilgang...", siger hun og fører sine hænder væk fra hinanden.

Det gælder for eksempel, når det handler om behovet for autoritet og grænser i klasserummet.

"Jeg er meget optaget af autoritetsbegrebet. Jeg mener, at det begreb er kernen i alt det, vi diskuterer. Der er en stor usikkerhed både hos lærere og forældre om, hvordan den asymmetriske relation, som er mellem generationerne – mellem børn og voksne og mellem elever og lærere – skal være," siger Dorte Ågård.

Hun oplever, at både lærere og forældre i stigende grad kommer i tvivl, om de må bestemme. At tvivlen gnaver i maven, når børnene gamer på værelset, eller eleverne har skærmene åbne, når læreren er ved at gennemgå noget.

"En del af miseren er, at voksne og lærere er kommet i tvivl, om de overhovedet må have lov at bestemme. Og det må de jo, hvis du spørger mig. Men der ligger et stykke arbejde i at tage autoriteten tilbage," siger Dorte Ågård.

Grænser og selvudfoldelse

Louise Klinge medgiver, at det skaber tryk for eleverne, at læreren tager lederskab i klassen. Men hvor Dorte Ågård mener, at tydelige rammer og også grænser er en obligatorisk nødvendighed i undervisning, ser Louise Klinge kun, at det er en nødvendighed, som situationen er i vores skolesystem *lige nu*.

"Jeg mener, at vi mennesker grundlæggende ikke har brug for grænser, men det kan være nødvendigt til tider," siger hun.

Hendes teoretiske afsæt er bredt og spænder fra pædagogisk forskning, udviklingspsykologi, human fysiologi, neurovidenskab og i høj grad selvbestemmelsesteorien. Hun peger på den baggrund på seks grund-

læggende behov hos mennesket, som vi har brug for at få opfyldt: Behovet for sundhed, tryghed, selvbestemmelse, autonomi, kompetence og samhørighed samt behovet for at bidrage.

"Det er nogle helt grundlæggende behov hos alle mennesker, og som vi i forældreskabet og i institutioner og skoler bedst muligt skal prøve at understøtte hos børn og unge," forklarer hun.

Selvfølgelig kan der indimellem være brug for at sætte en grænse.

"Vi kan alle sammen komme til at være for lidt opmærksomme på fællesskabet, og så er der brug for en grænse. Men grænsen gælder i en specifik kontekst. Det er ikke grænsen, som får mennesket til at vokse. Det, der får os til at vokse, er at få opfyldt de seks behov," forklarer hun.

"Så hvis vi hele tiden understreger, at det er vigtigt at sætte grænser for børn og unge, så tror jeg, vi kommer til at overse rigtig mange af de her behov i stedet for at støtte dem," siger Louise Klinge og eksemplificerer med teenageren, som svarer sine forældre provokerende igen efter en lang dag. Her er der ifølge Klinge oftest ikke brug for at sætte en grænse, men tværtimod brug for at vise, at vi gerne vil dem.

Klinge peger på, at vi er skabt til at indgå i fællesskaber.

"Jeg har det som teoretisk udgangspunkt, at mennesket bliver født ind i verden med en grundlæggende socialitet. Vi vil gerne være sammen med andre. Vi vil fællesskabet," siger Louise Klinge og peger på, at pointen er velunderbygget inden for flere teoretiske retninger: Når et barn bliver født, er det dybt indlejret i barnet meget hurtigt at etablere kontakt og fællesskab med andre.

Hun oplever, at der i debatten om børn og unge i skolen bliver sat en forvrænget modsætning op mellem den enkeltes udfoldelse og pladsen i fællesskabet.

"Jeg mener, at der er opstået en falsk dikotomi, når vi taler om menneskets selvudfoldelse og hensynet til fællesskabet. Man overser, at selvudfoldelsen ikke på nogen måde behøver at være på bekostning af fællesskabet. Der er ikke nødvendigvis nogen modsætning. For selvudfoldelse er også at udfolde sin medfødte socialitet og sin medfødte trang til at etablere et jeg-vi," siger Louise Klinge.

Uenighed: Psykologi eller pædagogik

Nu sidder Dorte Ågård uroligt på stolen. Hendes afsæt er klasseledelse og pædagogik, og her folder det, som hun oplever som kernen i deres uenighed, sig ud:

"Jeg oplever, at du, Louise, argumenterer meget med udgangspunkt i udviklingspsykologi. Det giver et mere individualistisk perspektiv end den vej, jeg er drejet. Overskriften på mit arbejde er klasseledelse, som har et mere kollektivt og pædagogisk perspektiv," siger hun.

Og der sker noget, når en argumentation med baggrund i psykologi og børnesyn møder en argumentation, som i højere grad har rod i en pædagogisk historisk tradition, pointerer hun.

Louise Klinge læner sig lidt frem:

"Jeg er enig med dig i, at mit perspektiv er psykologisk, men det er i forståelsen af mennesket. Du må ikke overse, at jeg netop mener, at den enkelte er forbundet med helheden," siger hun og understreger, at hun i sin faglige hverdag konstant arbejder pædagogisk og forholder sig til praksis her og nu sammen med de fagprofessionelle.

"Jeg er aldrig orienteret mod individet som en isoleret enhed. Det handler netop om at udfolde menneskets socialitet. Og jeg laver næsten ikke andet selv end at formidle pædagogik til lærerne: For hvad er det så,

de skal gøre i det pædagogiske rum, hvor de skal udvikle og bidrage til udfoldelsen? Men du har ret i, at vores udgangspunkter er forskellige," siger Louise Klinge.

Dorte Ågård nikker, men hun har også været inde på Louise Klinges hjemmeside eduk.dk, hvor der står, at Klinge gerne vil *"styrke dagtilbud, skoler og ungdomsuddannelser i at bidrage til, at hvert barn og ungt menneske har det godt og erfarer, at alt det fine, de hver især rummer, bliver bragt frem, vokser og kommer i spil."*

"Det er jeg sådan set ikke uenig i," siger Dorte Ågård, "men formuleringen er meget sigende for forskellen mellem os, fordi du er optaget af 'alt det fine', der er *inde* i den enkelte elev og få det til at folde sig ud, hvor jeg mere tænker i *formål*. Jeg tænker mere i skolen som institution – uanset om det er gymnasiet eller folkeskolen. Det, vi gør, skal selvfølgelig ske med respekt for det, der er i den enkelte. Men for mig er det ikke mit udgangspunkt."

Louise Klinge forklarer:

"Mit udgangspunkt er, at vi ved, at de her psykologiske behov hos mennesker skal være opfyldt, hvis vi skal udfolde os. Så jeg taler ikke om en selvoptagethed på bekostning af fællesskabet, man skal jo udfolde alt det fine, man har i sig, og bringe det i spil *til gavn for fællesskabet*."

>

"Når jeg taler om børn og unges behov for selvudfoldelse, så handler det ikke om, at du har tusind valgmuligheder. Det handler for eksempel om at finde ud af, at du er fantastisk til at tegne, så når vi skal have et emne om vandets kredsløb, kunne du lave illustrationen til udstillingen. Det er at spotte det, som sætter mennesket fri, og spotte kompetencer i den enkelte, som kommer fællesskabet til gavn."

Louise Klinge

Tydelighed, styring og kontakt

Hvor Louise Klinge i høj grad tager sit teoretiske afsæt i selvbestemmelsesteorien, er Dorte Ågård's go-to-teori den interpersonelle klasseledelsesteori. Dorte Ågård anvender en analysemodel, som hedder styring-kontakt-modellen, og som med hendes egne ord skal indgraveres på hendes gravsten. Nu fisker hun med en energisk bevægelse en kopi af modellen op af sin taske. Der er to akser i modellen (se grafik): En lodret styringsakse og en vandret kontaktsakse.

Netop styring og kontakt er de to vigtigste dimensioner i klasseledelse, uanset om vi taler om 0. klasse eller 3.g, understreger Ågård.

Modellen viser, at man som underviser kan placere sig med høj eller lav styring – skalaen går fra at være retningsgivende og korrigerende til føjelig eller usikker. Kontakten til eleverne ligger også på et

bredt kontinuum – fra decideret dårlig kontakt og skældud i den ene side til god kontakt med forståelse og hjælpsomhed i den anden side.

"Her startede vi begge to," siger Dorte Ågård, bøjer sig over papiret og lader sin kuglepen banke et par gange ned i kontakt-aksen.

"Den professionelle kontakt og relation! For hvad er det egentlig for noget," siger hun og kigger op på Louise Klinge, som løfter øjenbrynene over brillerne og nikker.

Så her startede det, men som årene er gået, er Dorte Ågård i stigende grad blevet optaget af styringsaksen. For hvem tager ansvar? Hvem bestemmer, og hvem organiserer i klasserummet?

"Jo længere jeg har arbejdet med det, jo mere overbevist er jeg blevet om, at vi ikke kan nøjes med at tale om kontakt. Vi er nødt til at forstå den her komplekse relation,

der udspiller sig i et klasserum. Vi må tale om styring og kontakt på samme tid," siger Dorte Ågård.

Hun forklarer om lagkagestykkerne i modellen og alle de forskellige positioneringer, man som underviser kan tage – fra den autoritative til den tolerante.

"Jeg ser, at der i den gode klasseledelse er brug for rigtig meget retningsgivende og rigtig meget korrigerende adfærd."

Og hvad betyder det i praksis?

"Al pædagogik starter i det retningsgivende, fordi vi skal noget, og vi vil noget med eleverne. Der er et formål, der er en læreplan, der er en plan for timen, nogle intentioner, nogle mål og nogle opgaver, som skal løses – og så skal man selvfølgelig være hjælpsom undervejs. For der er også brug for at skrue ned for styring og sætte sig ned og lytte undervejs," siger Ågård.

Louise Klinge er enig i, at styring bestemt kan være nødvendig.

"Den må dog aldrig ses som et mål, men kun som et middel, og den må ikke ske på bekostning af elevernes selvregulering," siger Klinge.

Jep, gymnasiet skal også opdrage

Mange gymnasielærere oplever et stærkt stigende behov for at træde ind i rollen som decideret opdrager for eleverne. At man i langt højere grad end nogensinde før skal have opdragerkasketten på. Den opfattelse deler Dorte Ågård. Hun ser og hører, at lærerne i stigende grad er nødt til at levere korrigerende adfærd, som fx dessinere om at lukke skærme, meget konkrete instruktioner om at sætte sig på en stol eller tage noget op af sin taske.

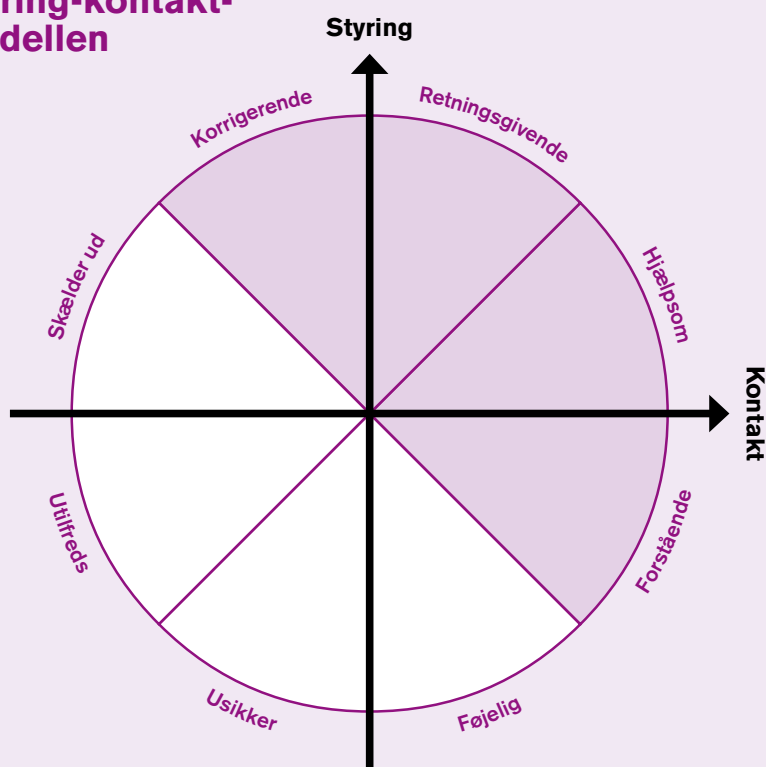
Men kravet til lærerne om øget styring kolliderer med en anden tendens: En voksende usikkerhed i forhold til autoriteten hos lærerne selv.

"Jeg møder mange lærere, som bevidst eller ubevidst er i tvivl, om de har lov til at bestemme i klasserummet," siger Dorte Ågård.

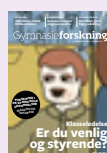
Hun oplever, at lærere er fyldt med overvejelser som: 'Arh, er mine normer de rigtige i forhold til mobiltelefoner?', 'burde jeg bestemme lidt mindre?' eller 'eleverne bliver nok sure på mig, hvis jeg siger noget til det, og jeg vil jo gerne bevare den gode relation'.

Men hvad er egentlig problemet i at have de overvejelser?

Styring-kontakt-modellen

Dorte Ågård tager udgangspunkt i Styring-kontakt-modellen. Den viser, hvordan undervisere kan placere sig med høj eller lav styring. De fire markerede felter Retningsgivende, Hjælpsom, Forstående og Korrigerende udgør samlet den autoritative klasseledelse. Det er den læreradfærd, klasseledelsesforskningen udpeger som det, der giver den bedste elevmotivation og det bedste faglige udbytte. Modellen er oprindelig udviklet af den hollandske professor Theo Wubbels, som vi interviewede i Gymnasieforskning #4 – læs artiklen på gymnasieforskning.dk – og senere tilpasset danske forhold af Dorte Ågård.

Hvis Louise Klinge kunne ændre Dorte Ågårds syn på noget, skulle det være, at Dorte i endnu højere grad kunne gå med på præmissen om, at der ikke er et modsætningsforhold mellem selvudfoldelse og hensyn til fællesskabet.

"Når vi bringer de enkelte elevers styrker i spil, er der større potentiale for at gavne fællesskabet, fremfor hvis vi er mest optaget af, at de skal udvise 'passende elevhed'. Jeg mener, det er sådan, vi får skabt engagerede samfundsborgere, som rent faktisk byder ind i stedet for at vende ryggen til samfundet," siger Louise Klinge.

"Det bliver utydeligt for eleverne, og de har brug for en høj grad af tydelighed både om rammerne, men faktisk også om rollerne," siger Dorte Ågård.

Det er ikke naturligt for alle at tage den autoritet på sig. Det kræver øvelse, og det er ikke lige behageligt for alle.

"Autoritet kan tillæres. Det er også derfor, vi bliver nødt til at tale om, at man skal tage ansvaret og gøre det. Mange unge lærere oplever, at de kan træne den sikkerhed, til den er veletableret. Og vi taler om autoritet og ikke om diktatur. Autoritetsfølelse er en mavefornemmelse af at have lov til at bestemme," siger Ågård.

Et grænseløst børnesyn

Dorte Ågård peger på, at noget af usikkerheden er en del af en samfundsudvikling, som er opstået med det, der med en meget bred betegnelse kaldes det nye børnesyn, som blandt andet blev etableret med Jesper Juuls bog 'Dit kompetente barn'.

"Udsagnet om, at børn er kompetente, er blevet overfortolket. Men det har smittet af, så forældre, voksne og lærere i løbet af de seneste 30 år er kommet i tvivl, om de må være autoriteter. Og det er vi nu endelig kommet frem til at tale om," siger Dorte Ågård.

Hun oplever, at mange stemmer i den offentlige debat repræsenterer en meget føjelig og usikker profil, hvis vi skal blive i styring-kontaktmodellen.

"Det tager sig ud som om, at man i det, som man kalder det nye børnesyn, helst vil operere hernede i det meget forstående og føjelige, fordi man ikke er interesseret i at sætte grænser. Somme tider lyder det som om, at det faktisk er bedst, hvis børnene og de unge selv finder ud af det..."

Nu bryder Louise Klinge ind:

"Det har jeg *aldrig* hørt nogen sige, Dorte. Jeg oplever, at der i debatten om det nye børnesyn bliver lavet nogle stråmænd på begge sider, som jeg virkelig synes er uhensigtsmæssige," siger Klinge og bemærker, at selve betegnelsen 'det nye børnesyn' er misvisende, fordi nogle af tankerne går helt tilbage til filosofen Jean-Jacques Rousseau, som levede fra 1712 til 1778. Så nyt er det i hvert fald ikke, argumenterer hun.

Stråmænd om sort skole eller nul styring

I forhold til den ophedede debat oplever Klinge på den ene side, at fagfolk, som taler om styring og tydelighed, bliver skudt i skoene, at de vil tilbage til den sorte skole. På den anden side bliver tilhængerne af det

nye børnesyn skudt i skoene, at de mener, at børn bare skal gøre lige, hvad de har lyst til, og at ingen skal sige fra over for dem og være tydelige.

"Men det har ingen jo nogensinde sagt. Det kan godt være, at nogle er utydelige i deres forældreskab. Men et uhensigtsmæssigt forældreskab, hvor man ikke tager ansvar for den ramme, børnene er i, er jo ikke det nye børnesyn," pointerer Louise Klinge.

Så det er misforstået?

"Ja, ingen ønsker jo, at enkelte individer skal agere på bekostning af helheden. Selvfølgelig er man nødt til at være korrigerende og indimellem også grænsesættende. For nogle skal indimellem mindes om, hvilken adfærd der er hensigtsmæssig," siger Klinge.

Tech-rovdyret skaber junkier

De to forskere er til gengæld helt enige om, at skærme og techgiganternes indtog i klasselokaler, børneværelser og ungdomsliv er en trussel mod børn og unges trivsel, opmærksomhed og evne til at lære. De har begge fulgt skærmenes indtog i skolerne på tættest hold og er enige om, at teknologien og techgiganternes magt i skolen og hverdagslivet er sluppet ud af kontrol og påvirker børn og unges adfærd, trivsel og evne til at være i fællesskaber negativt.

"Skærmenes kapring af børn og unges opmærksomhed er med til at umenneskeliggøre deres adfærd. De kan få en junkieadfærd, når skærmenes tages fra dem, som gør det sværere for voksengenerationen at sige nej og være tydelig. Mange børn og unge er blevet så impulsstyrede med meget lidt blik for, hvad deres adfærd gør ved andre," siger Louise Klinge, som på nærmeste hold ser eksempler på børn, hvis menneskelige kompas er sat ud af spil.

I gymnasiet er det tydeligt, at de flimrende og vanedannende sociale medier skaber zappende og scrollende unge hjerner og udmønter sig i elever med en meget svag impuls kontrol og meget kort opmærksomheds-span, pointerer Dorte Ågård.

Louise Klinge nikker: "Det er en sump, som man er nødt til at agere i som lærer, indtil vi får reguleret techgiganterne, som bærer en meget stor del af skylden for den her udvikling."

Dén situation kalder på mere autoritet og styring i klasserummet. Det er ellers ikke Louise Klinges holdning, men hun ser det som en force-majeure-situation.

"Vi må gøre det, til vi får en tech-regulering, som kan bringe børn og unge tættere på deres menneskelighed igen og deres naturlige udvikling i forhold til at lære noget af nogen, som har noget på hjerte, og ikke bare skal underholdes," siger hun.

"Men indtil det sker, står læreren i en rigtig vigtig balance mellem at korrigere adfærd – så det bliver rart at være i rummet – og samtidig være opmærksom på alt det, der gør godt i samspillet. Du må ikke kun korrigere uden at skabe plusser på relationskontoen og tage følelserne hos de unge mennesker alvorligt," siger Louise Klinge.

Fra minus til nul

Børn og unge har brug for en klar ledelse på grund af skærme, og fordi både nutidens børne- og forældregenerationer er genneminstitutionaliserede og har tilbragt 8-10.000 timer i daginstitution, og hvis der ikke har været nok kvalificerede pædagoger, er vi blevet dybt utrygge. Det sætter sig i os som en sitren, en uro og en usikkerhed, mener Louise Klinge.

"Så," siger hun, "det, vi gør lige nu med øget styring og tydelighed i klasserummet, er jo bare at gå fra minus til nul forstået på den måde, at vi har skabt noget, der er rigtig uhensigtsmæssigt; og som har bragt os i minus, og så kan vi lave de her tiltag og komme op på nul."

Hun holder en pause og kigger lidt frem for sig.

"Når jeg taler om børns og unges behov for selvudfoldelse, så handler det ikke om, at du har tusind valgmuligheder. Det handler for eksempel om at finde ud af, at du er fantastisk til at tegne, så når vi skal have et emne om vandets kredsløb, kunne du lave illustrationen til udstillingen. Det er at spotte det, som sætter mennesket fri, og spotte kompetencer i den enkelte, som kommer fællesskabet til gavn."

Hun sætter to små slag i bordpladen med sin flade hånd.

"Det er dét, som er selvudfoldelse for mig: At mennesket får erfaringer med, at det kan berige fællesskabet. Og så kan vi gå fra nul til plus," siger Klinge.

"Det kan jeg godt følge dig i," siger Dorte Ågård, "men jeg kunne godt tænke mig, at du interesserede dig mere eksplicit for nulpunktet. For nulpunktet er lige nu, og det, der skal ske de næste 20 år," siger Dorte Ågård.

Relationspionerne

Tilsammen har Louise Klinge og Dorte Ågård de seneste 15 år stået i spidsen for et stykke pionérarbejde inden for klasseledelse, lærer-elev-relationer og konsekvenserne af skærme i skolen.

De har skrevet fælles kronikker og var begge med til at stifte forskernetværket Tech og Trivsel. Begge er i dag forfattere til flere bøger, har holdt hundredvis af oplæg på konferencer og pædagogiske dage, sparret med tusindvis af skolefagfolk og været aktive i den offentlige debat.

Louise Klinge har fra begyndelsen især haft sit fokus på grundskole- og senere daginstitutionsområdet, mens Dorte Ågårds fokus er gymnasiet og ungdomsuddannelserne.

Dorte Ågård og Louise Klinge mødte hinanden for første gang i 2011. Louise Klinge skulle i gang med sin ph.d.-afhandling om lærers relationskompetence, og fandt ud af, at Dorte Ågård sad på Aarhus Universitet og var i gang med en ph.d.-afhandling om lærer-elev-relationen og motivation. Det blev begyndelsen til et fagligt venskab.

Dorte Ågårds ph.d.-afhandling fra 2014 kom til at hedde 'Motiverende relationer: Lærer-elev-relationens betydning for gymnasieelevers motivation'.

Louise Klinges ph.d.-afhandling udkom i 2016 og hed 'Lærers relationskompetence: En empirisk undersøgelse af, hvordan lærers relationskompetence viser sig i interaktioner med elever og klasser i almenundervisningen i folkeskolen'.

De griner begge to.

"Interessant," siger Klinge, for hun har fået øje på, at det måske mest af alt er det, der skiller dem ad: Tidsperspektivet. At Dorte Ågård er fokuseret på her og nu, og Louise Klinge har en vision og har det lange ideologiske lys på?

"Jeg synes, at det, du taler om, er utopien. Og det kan vi ikke bruge til ret meget lige nu," siger Dorte Ågård.

Louise Klinge svarer: "Men det er alligevel ikke rigtigt, Dorte, for når jeg ser lærere gøre det her, så kan elever glemme det, som er svært i livet. Du kan gå fra minus til plus momentant, hvis du har en dygtig lærer."

Dorte Ågård nikker:

"Vi er uenige om et udgangspunkt. Og så er vi måske lidt uenige om, hvor langt vi skal gå rundt i cirklen, hvordan det skal gøres i praksis, og hvordan og hvornår det skal realiseres – nu eller engang. Men vi er i hvert fald enige om, at den gode kontakt og den gode lærer-elev-relation er udgangspunkt for den gode undervisning," siger Dorte Ågård.

Et ekko fra 70'erne

Dorte Ågård trækker Louise Klinge med tilbage til et klasserum i gymnasiet anno 2026. For hun synes, at visionerne ligger langt ude i fremtiden. Hun trommer på papiret med styring-kontakt-modellen:

"Jeg tror, det er en illusion, at vi kan ophæve alt det her, hvis bare vi kan komme frem til en verden af supermotiverede elever og lærere og fri udfoldelse. Det klinger for mig for idealistisk til, at jeg kan tro på, at det kan realiseres. Der er en virkelighed lige nu, som jeg først og fremmest forholder mig til," siger Dorte Ågård.

Hun trådte selv ind ad skoleporten i 1965, i den gamle autoritære skole, og var ung op gennem 1970'erne. Det præger hendes holdning i dag.

"Jeg var ung i det, man kunne kalde frigørelsens årti, og jeg har været ung med en frigørelsens ideologi, som har ligget i mig, siden jeg var teenager. Det var vejen frem," siger Ågård og fortæller om bevægelsen væk fra den patriarkalske familie og den autoritære skole.

"Grænseløsheden har været et ideal i 50 år, men jeg mener, at det i dag er gået for langt. Ja, vi var et forkert sted for 50 år siden, men pendulet svingede over til, at grænseløsheden blev en byrde, særligt for børn og unge. Og nogle af de idealer, som Louise har, befinder sig ovre i den frigørelsesideologi, som jeg selv følte mig som en del af i 1970'erne," siger Dorte Ågård.

Ekkoet fra Dewey

Men det er *ikke* de idealer, som Louise Klinge hylder, understreger hun selv:

"De idealer, jeg beskriver, vil jeg ikke have sat i bås med det, som skete op gennem 1970'erne, og alle de uhensigtsmæssige måder, man fx drev lilleskole på," siger Klinge.

De reformpædagogiske idealer, hun beskriver, går mere end hundrede år tilbage til store pædagogiske reformtænkere som Maria Montessori, Célestin Freinet og John Dewey.

"Og ja, realiseringen af en ny skole og et nyt gymnasium ligger selvfølgelig langt ude i fremtiden. Det er jo netop det, der karakteriserer visioner. Men jeg er overbevist om, at det ikke vil vare mange år, før vi ser gymnasieskolen ændre sig. For vi har unge mennesker i dag, som på mange måder har det svært og har brug for enkelhed. Og det er ikke enkelhed at have fire moduler i løbet af en dag. Så vores måde at indrette skemaer på er uhensigtsmæssig til fordybelse," siger Klinge, der ser en fremtid med langt flere faglige fordybelsesdage og langvarige tværfaglige forløb, hvor man fordyber sig i og arbejder med bestemte problemstillinger.

"Så i forhold til at tænke undervisning anderledes er der meget, som kan realiseres nu og her," siger Klinge.

Du skal ikke røre ved mig!

Men at ophæve klasser og lektioner er ikke løsningen, som verden ser ud nu, mener Ågård.

"Jeg tror faktisk, at børn og unge i dag har brug for nogle tydelige rammer, som er meget mere overskuelige og styrende end de rammer, der ligger i de idealer, som du præsenterer," siger Dorte Ågård og tilføjer:

"Jeg tror bare ikke, at det løser problemerne," siger hun. "Du har også sagt, at hvis lærerne er dygtige og empatiske nok, så er der slet ikke brug for autoritet..."

Louise Klinge læner sig frem:

"Jeg tror, at der – som det er lige nu – er brug for autoritet, fordi mange børn og unge har fået denne her, ja næsten umenneskelige adfærd. De er kommet så langt fra en naturlig regulering i forhold til, hvad fx en rynket pande eller en hånd på skulderen betyder," siger hun og fortæller om børn, som råber 'du skal ikke røre ved mig!', når en

lærer lægger hånden på deres skulder for at berolige dem.

"Mine observationer, fra tiden før skærmene flyttede så massivt ind i børns liv, viste, at hvis eleverne har en venlig lærer og meningsfuldt indhold, så følger de lederskab," siger Louise Klinge.

Dorte Ågård trækker på det.

"Jeg hører, at du tror på, at den faglige optagethed skaber følgeskab af sig selv. Det tror jeg mindre på. Selvom jeg er dybt optaget af pædagogisk udvikling og meningsfuld faglighed, så tror jeg ikke, at vi nogensinde

"Jeg møder mange lærere, som bevidst eller ubevidst er i tvivl, om de har lov til at bestemme i klasserummet."

Dorte Ågård

slipper for styring. Jeg tror ikke på den autoritetsfri, disciplinfri skole. Børn og unge vil til alle tider have brug for tydelighed og korrektion," siger Dorte Ågård.

Nej, du må ikke gå på toilettet

Og nu skal vi tilbage til dilemmaet fra indledningen. I 2024 udgav Børnerådet, som Louise Klinge er medlem af, sammen med Danske Skoleelever og Unicef, nemlig en rapport, hvori en ud af fem elever angiver, at de ikke må gå på toilettet i timen, hvis de har brug for det. Den situation er Børnerådet kritisk overfor, men det er Dorte Ågård ikke.

"Jeg synes ikke, det er forargeligt, at elever ikke må rejse sig og gå på toilettet i timen. Jeg synes, det er et helt konkret eksempel på, at man skal opøve en færdighed i at holde sig og i at planlægge – selvfølgelig ikke i 0. klasse, men når man bliver ældre, skal man kunne holde sig. Man skal øve sig i at huske at tisse i frikvarteret, fordi det forstyrrer både fællesskabet og ens egen

læring, hvis man rejser sig og går ud midt i timen," siger hun.

"Så jeg synes, det er okay, at en lærer siger 'nej, du må ikke gå ud og tisse nu'. Medmindre det står eleven ud af øjnene, så er der som udgangspunkt ingen, der går på toilettet i timen," siger Ågård.

Louise Klinge positionerer sig anderledes her.

"Når elever går på toilettet, handler det rigtig ofte om noget andet, end at de skal tisse," konstaterer hun og peger på, at man som lærer hele tiden må være nysgerrig på sin egen undervisning. Hun hørte for nylig en lærer sige: Hvis min undervisning var en film, ville jeg så selv have lyst til at se den?

"Der foregår desværre meget dårlig undervisning, og jeg mener, at det er en menneskeret at forlade undervisningen, hvis det er sådan dag efter dag. Når undervisningen er engagerende, fængende, vedkommende og lærerig, så er der ingen børn og unge, der har lyst til at gå på toilettet undervejs. Det kan jeg jo observere. De vil slet ikke ud til pause, når det er meningsfuldt. Når man er glad og tryk ved sin lærer, så vil man gerne være sammen med dem. Så det med, at man vil ud på toilettet, kan være et symptom på alt muligt andet, som er galt," siger Louise Klinge.

Samtidig har vi også en generation af børn og unge i dag med meget lav impuls kontrol, konstaterer hun. Og det skal selvfølgelig trænes, hvilket også er Dorte Ågård's pointe.

"Så hvis man som lærer kender sin klasse godt, så kan man jo være nødt til at sige 'hey kære børn eller unge mennesker, for resten af jeres livs skyld, så er vi nødt til at øve noget impuls kontrol her'. For selvfølgelig skal man ikke bare forlade noget, så snart det er svært," siger Klinge.

Louise Klinge er uafhængig børne- og skoleforsker, oplægsholder og debattør. Hun er forfatter til flere bøger om relationskompetence og selvbestemmelsesteorien.

Dorte Ågård er selvstændig forsker, pædagogisk konsulent, oplægsholder og debattør. Hun er forfatter til en lang række bøger om klasseledelse, motivation og skærme i skolen.